

På fire ben i tand- klinikken

PÅ TANDDYREKLINIKKEN I MÅLØV

udføres alt fra tandudtrækninger til rodbehandlinger. Forskellen fra en almindelig tandklinik er først og fremmest patienterne.

TEKST **SOFIE SPARRE**

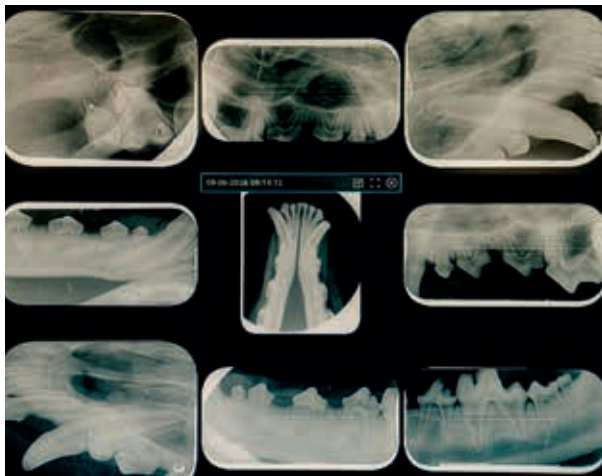
FOTO **BRAGE BORUP**

Ved første øjekast er den største forskel på en tandlægeklinik og TandDyreklinikken i Måløv operationsbordet, som har taget pladsen fra tandlægestolen. Ellers er meget genkendeligt. Røntgenapparatet står klar. Instrumentbakkerne er dækket op. På skærmen vises røntgen-

billeder af tænder og kæber. Der laves rodbehandlinger, tandudtrækninger, fyldninger og tandreguleringer. Nogle patienter får fjernet kræftknuder i mundhulen, mens andre kommer ind med kæbebrud efter slagsmål eller påkørsler. Den store forskel er bare, at patienterne har pels og fire ben.

25.000 dyr i "tandlægestolen"

I snart 30 år har dyrlæge Jens Ruhnu beskæftiget sig med tænder. I 2004 blev han som den første i Skandinavien specialist i dyretandpleje, ►►

UNDERBID. Hunden Wilma skal have fem tænder trukket ud for at rette op på et markant underbid.

og siden 2007 har han drevet TandDyreklinikken i Måløv. I løbet af karrieren har han haft omkring 25.000 dyr med tand- og mundhuleproblemer gennem hænderne.

- En hunds mund er faktisk meget lig et menneskes. De kan få mange af de samme sygdomme. Den største forskel er tænderne. De har meget lange rødder, så den del af tanden, man kan se, er kun omkring en tredjedel af tanden, fortæller han.

I venteværelset hænger farverige billeder af hund side om side med kranier fra forskellige dyr. Bag receptionen har en flok hunde overtaget pladsen fra bygningsarbejderne på det berømte fotografi "Lunch atop a Skyscraper". Hvor mændene på

Vi siger nej, hvis vi
ikke mener, at dyret
kan få det godt
efter behandlingen

JENS RUHNAU
Specialdyrlæge i odontologi

originalen spiser frokost på en jernbjælke højt over Manhattan, er de her erstattet af hunde.

Et irriterende problem

Kort før klokken ni ankommer dagens første patient. Den etårige hund Wilma, en cockapoo, er sammen med sine ejere kommet til klinikken for at få løst et problem – en klasse III-okklusion, altså et markant underbid. Wilma tygger forkert på tænderne, og derfor skal fem fortænder i overmundens fjernes.

- Vi plejer at sammenligne det med at gå rundt med en sten i skoen. Man kan godt leve med det, men det er irriterende, siger Jens Ruhnau.

På tanddyreklinikken foregår meget på samme måde som hos en helt almindelig tandlæge. Den største forskel er, at alle patienter skal i fuld narkose.

Efter en kort forundersøgelse bliver Wilma båret ind på operationsstuen og lagt på et blødt tæppe på operationsbordet. Hun får en sprøjte med noget beroligende, og fagveterinærsygeplejerske Camilla Rosenø Skov lægger et varmetæppe over hende, så hun ikke taber kropsvarme under bedøvelsen. Kort efter fyldes rummet af de regelmæssige bip fra overvågningsudstyret, der monitorerer blodtryk, temperatur, EKG og andre vitale værdier.

Før operationen tager Jens Ruhnau et røntgenbillede, så han kan se, hvad der gemmer sig under tandkødet.

Wilma får ren ilt gennem en maske, og da hun sover, bliver hun intubet med en slange i luftrøret, der tilfører ilt og narkosegas under hele operationen. Inden Jens Ruhnau går i gang, bliver tænderne renses, så operationsfeltet er rent. ▶▶

ANATOMI. Den synlige del af en hunds tænder udgør kun omkring en tredjedel af tanden.

Én person med fire arme

Mens Jens Ruhnau opererer, bevæger Camilla Rosenø Skov sig rutineret mellem overvågningsudstyret, røntgenbillederne og patientjournalen. Hun holder øje med Wilmas værdier, opdaterer journalen og gør udstyr, medicin og regning klar.

- Camilla ved ofte præcis, hvad jeg skal bruge, før jeg selv når at sige det. Vi plejer at sige, at vi er én person med fire arme, siger Jens Ruhnau om samarbejdet.

Med et instrument løsner han forsigtigt tænderne, inden de fjernes med en tang. Det ser umiddelbart enkelt ud, men tænderne giver modstand på grund af de lange rødder.

Én efter én bliver de fem tænder fjernet. Til sidst lukker Jens Ruhnau sårene med sting, som opløser sig selv i løbet af de kommende uger.

Efter omkring en halv time er operationen færdig. Jens Ruhnau lytter til Wilmas hjerte, mens Camilla Rosenø Skov gør klar til opvågningen. Alt ser fint ud.

I venteværelset er Wilma efterhånden kommet til sig selv igen. Hun bliver sendt hjem med smertestillende medicin til tre dage og beskeden om, at hun skal have en rolig dag, hvor der skal gøres plads til en god lur, så hun kan komme sig oven på operationen.

- Det bliver dejligt at få hende hjem igen. Jeg tror på, at det vil gøre hende sund og rask på langt sigt,

siger ejer Ida Acs, der ikke var i tvivl om, at selvom operationen ikke er livsnødvendig, var det det rette for Wilma.

For Jens Ruhnau er operationen blot den første på dagens program.

Jeg skulle engang lave tænder på **en 300 kilo tung sibirisk tiger**

JENS RUHNAU

Specialdyrlæge i odontologi

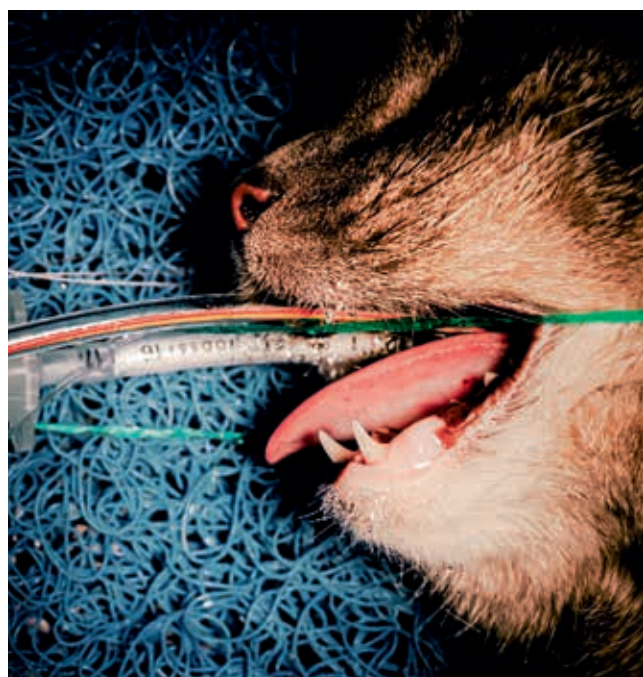
Første specialist i Skandinavien

At han endte som dyretandlæge var egentlig lidt af et tilfælde.

- Jeg blev ansat på en klinik, hvor man skulle have et speciale. Og så var det tænderne, der var ledige. Jeg var allerede i gang med noget kirurgi, så det lå

MINIFORMAT. Den største udfordring ved at lave tænder på katte er størrelsen.

lige for. Jeg kan godt lide, hvordan man kan kombinere håndværket med det faglige, siger han.

I dag er han en af blot tre specialister i dyretandpleje i Danmark. Da han selv blev specialist i 2004, som den første i Skandinavien, gik der mere end ti år, før den næste kom til.

På klinikken behandler de i dag udelukkende hunde og katte med komplicerede tand- og mundhuleproblemer. Tidligere udførte klinikken også almindelige tandrensninger, parodontitisbehandlinger og ukomplicerede tandudtrækninger på flere typer af husdyr, men sidste år valgte man at ændre profil og fokusere på de patienter, der kræver specialiseret behandling. I dag kommer patienterne fra hele Danmark og Sydsverige.

- Vi er nogle af de eneste, der laver det her, så folk kører langt for at komme hertil, siger Jens Ruhнау.

På klinikken udgør hundene omkring 80 % af patienterne, mens kattene står for de resterende 20 %.

- Jeg tror, det hænger sammen med, at hundeejerne er lidt længere i den udvikling, vi ser, når det gælder opmærksomheden på kæledyrs mundhygiejne, siger Jens Ruhнау.

Nej til nogle behandlinger

Nogle af de mest krævende patienter er dem med store kræftkner i mundhulen.

- Nogle gange bliver vi nødt til at fjerne en stor del af underkæben. Det kan se voldsomt ud, men

dyrene kan faktisk få et godt liv bagefter. Omvendt siger vi også nej, hvis vi ikke mener, at dyret kan få det godt efter behandlingen, siger han.

Jens Ruhнау er dyrenes ambassadør. Den faglige vurdering af, hvad der er bedst for dyret, er afgørende for alt, hvad der foregår på klinikken.

- Vi laver stort set de samme ting, som man gør på mennesker. Rodbehandlinger, fyldninger, kirurgi og tandregulering. Men vi har nogle klare etiske grænser. Vi må kun lave det, der kommer dyret til gode, siger Jens Ruhнау.

Derfor afviser klinikken også behandlinger, som alene har et kosmetisk formål.

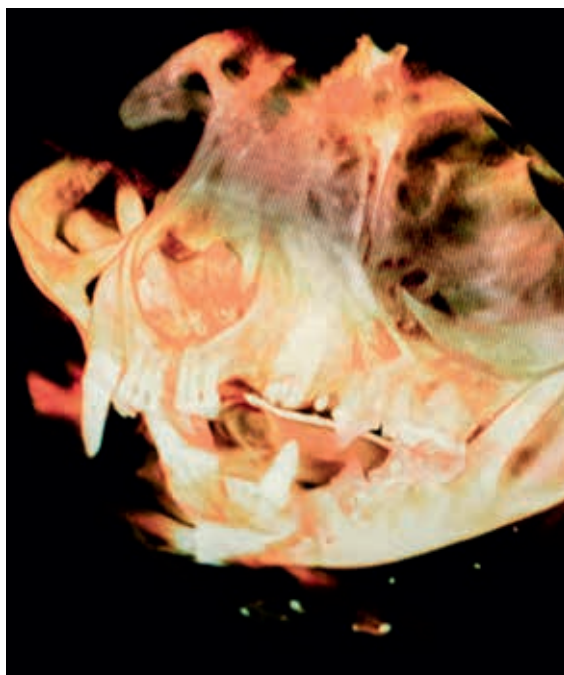
- Nogle spørger efter kosmetiske tandreguleringer eller guld kroner til deres hunde. Heldigvis sker det sjældent, men så afviser vi at lave det.

I sin tid som dyretandlæge har Jens Ruhнау oplevet et stigende fokus på området.

- Der er kommet meget mere opmærksomhed på tandproblemer hos dyr. Tidligere tænkte mange, at hvis en hund lugtede ud af munden, så var det nok bare fordi, den var gammel. I dag ved både dyrlæger og ejere meget mere om, hvad der kan ligge bag, siger han.

Han oplever også, at flere ejere er villige til at bruge penge på avancerede behandlinger.

- Det er dyrere at lave tænder på dyr end på mennesker, bl.a. fordi alle patienter skal i fuld narkose. Men jeg oplever sjældent, at økonomien er den ►►

afgørende faktor. Dyrene er jo en del af familien, og de fleste har en forsikring, der dækker en stor del af udgifterne.

På klinikken oplever man også en stigende efterspørgsel efter viden om tandpleje til dyr. Ifølge Jens Ruhнау udgør tandbehandlinger omkring en fjerdedel af arbejdstiden på mange dyreklinikker.

Vi er nogle af de eneste, der laver det her, så folk kører langt for at komme hertil

JENS RUHNAU

Specialdyrlæge i odontologi

Alligevel mangler der stadig dyrlæger og veterinær-sygeplejersker med særlige kompetencer inden for området. Derfor har Jens Ruhнау og hans team også satset på at efteruddanne andre.

- Der er en kæmpe efterspørgsel efter folk, der ved noget om tænder. Derfor bruger vi også meget tid på efteruddannelse her på klinikken, siger han og viser rundt på klinikkens efteruddannelsesfaciliteter, hvor TandDyreklinikkens Education Center hører til.

I gabet på en tiger

Selv om dagens patienter vejer ganske få kilo, så er Jens Ruhнау også vant til noget større udfordringer. Et par gange om året pakker han instrumenterne og rejser ud for at behandle mere eksotiske dyr. Han samarbejder med zoologiske haver og internationale organisationer, der arbejder med vilde dyr.

I løbet af årene har han behandlet alt fra hvaler til store rovdyr.

- Jeg skulle engang lave tænder på en 300 kilo tung sibirisk tiger, fortæller han.

Tigren var naturligvis bedøvet, men situationen var alligevel anderledes end på klinikken i Måløv.

- Hvis den pludselig vågnede, sad der en mand henne i hjørnet med et gevær. Om det var mig eller tigren, der skulle skydes, ved jeg ikke, siger han med et grin.

Mens vi taler, er dagens næste patient ved at blive gjort klar til at komme ind på operationsstuen.

En vigtig tand

Dagens næste patient vejer 4,8 kilo, har gråstribet pels og er betydeligt mindre begejstret for besøget end Wilma. Den toårige huskat Michou har knækket en hjørnetand og skal derfor en tur på operationsbordet. Inden hun bliver båret ind på operationsstuen, får hun flere kys og kærlige strøg over pelsen af sin tydeligt nervøse ejer.

DYRETEMA. Dyrene er også flyttet med ind i venteværelset. Figuren har Jens Ruhnuu fået i fødselsdagsgave.

- Her har vi valget mellem enten at fjerne tanden eller at rodbehandle den, siger Jens Ruhnuu og tilføjer:

- Hvis det var en fortand, ville jeg nok bare fjerne den. Men hjørnetænder er vigtige. Vi plejer at sige, at de fungerer som tommelfingre for hunde og katte.

Hvor Wilma logrede sig igennem morgenens besøg, er Michou tydeligt mere skeptisk.

- Vi gør meget for, at dyrene ikke skal blive traumatiseret af at være her. De skal også kunne komme til dyrlægen igen uden at være bange, siger Jens Ruhnuu.

Så når dyr som Michou ender på operationsbordet, dæmpes stemmerne, og bevægelserne bliver rolige og kontrollerede.

- Hvis dyrene bliver meget stressede, skal vi give mere bedøvelse, og det vil vi helst undgå.

En udfordring med små tænder

Michou får en beroligende indsprøjtning og lokalbedøvelse på strubehovedet, inden hun intuberes. Katte har en kraftig refleks i strubehovedet, som gør proceduren vanskeligere end hos hunde.

Kort efter ligger hun bedøvet på operationsbordet. Inden operationen tager Jens Ruhnuu røntgenbilleder. Han vil være sikker på, at skaden ikke er mere omfattende, end den ser ud til ved første øjekast. Heldigvis er det kun den ene tand, der giver problemer. Mens Camilla Rosenø Skov går ud for at orientere den ventende ejer, går Jens Ruhnuu i gang med rodbehandlingen.

Gennem den knækkede tand skabes adgang til rodkanalen, og med en nervefil fjernes resterne af den beskadigede pulpa. Flere gange undervejs tager Jens Ruhnuu nye røntgenbilleder for at ►►

JENS RUHNAU

Uddannet dyrlæge
fra Københavns
Universitet i 1995

Specialdyrlæge
i odontologi i 2005

Åbnede i 2007 TandDyre-
klinikken sammen med sin
kone, Lene Ruhnau

kontrollere, hvor langt han er nået, og sikre, at behandlingen forløber som planlagt. Den største udfordring er ikke teknikken, men størrelsen.

- Kattenes tænder er meget små. Det er nok den største udfordring ved at lave tænder på katte, siger han.

Da rodkanalen er rensset, fyldes den med bioke-ramisk cement. Materialet driller lidt og klumper mere end ønsket, men langsomt kommer fyldningen på plads. Herefter følger et lag glasionomer og til sidst komposit, som lyshærdes og pudses til.

En hunds mund er faktisk **meget lig et menneskes.** Den største forskel er tænderne

JENS RUHNAU

Specialdyrlæge i odontologi

- Den behandlede hjørnetand er ikke helt så spids som før, men vi kan ikke lave spidsen i komposit. Så ville den knække. Men tanden er stadig fuldt funktionel, siger han.

Kort efter bliver Michou flyttet over i et bur til opvågning. Her kan hun komme til sig selv uden risiko for at stikke af.

Mange er nervøse for narkose

Ude i venteværelset ventes der utålmodigt på Michou. Da hun bliver båret ind i det tilstødende lokale – stadig dør i buret – læner ejeren sig frem og kysser hende på hovedet.

- Jeg var meget i tvivl, om det var det rigtige for hende med en operation. Men vurderingen var, at det var bedst at bevare tanden. Nu bliver det bare dejligt at se hende blive sig selv igen, siger Saniah Mirza med lettelsens tårer i øjnene.

Narkosen er det, de fleste ejere er nervøse for. Mens Michou stadig ligger til opvågning, fortæller veterinærsygeplejerske Camilla Rosenø Skov, at bekymringen er helt naturlig.

- Der er jo også en risiko. Heldigvis er det meget sjældent, at der sker noget, siger hun.

Heldigvis kan Jens Ruhнау tælle antallet af alvorlige komplikationer på meget få fingre. Kun én gang har han oplevet, at et dyr ikke vågnede efter en ellers ukompliceret behandling.

- Det var en kat, der var inde til en helt almindelig tandrensning. Alt var gået fint, men bagefter ville den ikke vågne. Jeg tænker, at den må have fået en hjerneblødning, mens den lå på bordet, siger han.

Risikoen fylder dog langt mindre i hverdagen end de mange patienter, der kommer godt igennem behandlingen.

Et risikofyldt job

Nogle gange er udfordringerne af en mere håndgribelig karakter.

- Nogle gange synes man selv, at man er hurtig som en ninja, men alligevel når man lige at få et krads fra en arrig kat, siger Jens Ruhнау med et grin.

Camilla Rosenø Skov nikker genkendende. Hun har selv været indlagt i fem dage efter et hundebid, der udviklede sig til en alvorlig infektion.

- Men normalt foregår det heldigvis helt udramatisk, siger hun.

Efter frokost venter to hunde mere – en halvandet år gammel bichon havanais, som skal have behandlet en fortand og nogle emaljeskader. Senere på dagen dukker lhasa apsoen Iben op til kontrol af sin tandregulering. ♦